

ЧЕШКА АВАНГАРДНА ЛАВИЦА

Frank Illing. Jan Mukarovsky und die Avantgarde. Die Strukturalistische Ästhetik im Kontext von Poetismus und Surrealismus. „Aisthesis“, 2001, 464 s.

Франк Илинг е преподавател в университета във Фрайбург. Предлаганото издание е неговата докторска дисертация и първият му мащабен научен труд. Изследването разглежда естетическите възгледи на Ян Мука-

ржовски и пражкия структурализъм и тяхната концептуална обусловеност от чешкия авангардизъм, по-конкретно от най-представителните негови течения – поетизма и сюрреализма. Особен акцент е сложен върху многостранната роля на Карел Тайге при формирането на новата концепция за модерен художествен изказ в различните видове изкуство – поезия, живопис, кинематография, фотография. Убедително е аргументирана тезата за значението на Тайге в цялостното развитие на европейския авангардизъм. Достойнство на представения труд е съпоставителното изследване на разглежданата проблематика в контекста на постструктурализма и постмодернизма. Очертани са също основните аспекти на естетическата криза и перспективите за изкуството.

Karel Srp. *Karel Teige. Praha, „Torst“, 2001, 164 s.*

Предлаганото издание включва непубликувани досега колажи и фотомонтажи на Карел Тайге от неговия сюрреалистичен период. Името на твореца е най-често свързвано с постулирането на основните естетически принципи на поетизма и сюрреализма, но за първи път в Чехия се появява монография, която е посветена основно на неговите творчески изяви в областта на визуалните изкуства. Навярно причина за това “мълчание” от страна на критиката е преднамереният еротизъм на изображенията на женското тяло, които доскоро бяха недопустими за идеологически кастрираната публика.

Карел Тайге е автор на повече от 400 колажа, голяма част от които са представени тук като доказателство за неговия безспорен многостранен талант. Високата читателска оценка води до второ издание още през следващата 2002 г. Книгата включва студия на Карел Сърп, чийто интерес към авангардизма има своята богата история. Автор е на изследвания върху чешкото изкуство от първата половина на XX в. (1995, 1998), чешката модерна фотография (2002), както и на монографии, посветени на художниците Индржих Щирски (2001) и Тоайен (Toyen, *Une Femme Surrealiste*. 2002).

Eric Dluhosch, Rostislav Švácha. *Karel Teige/1900-1951. L'Enfant Terrible of the Czech Modernist Avant-Garde. Cambridge (Massachusetts), MIT Press, 1999, 440 s., 180 ill.*

Ерик Длухош е професор по архитектура в Масачузетския технологически институт, превежда на английски Карел Тайге и Ел Лисицки, а Ростислав Сваха е известен със своите изследвания върху модерната чешка архитектура (*Architecture of New Prague 1895 – 1945. Cloth*, 1995). Книгата е композирана от множество изследователски текстове, всеки от които представя различни фрагменти и ракурси от живота и творчеството на Карел Тайге като най-важния чешки проponent на европейския авангардизъм. Това е историята на една личност, която се опитва да направи по-красив света чрез радикална промяна на морала и на критериите за художествени ценности.

Leszek Engeking. *Surrealism. Underground. Postmodernizm.* Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. Łódź, 2001.

Полският изследовател Лешек Енгекинг представя обстоен литературно-исторически обзор на явленията, които имат най-силно присъствие в чешкото модерно литературно съзнание за целия ХХ век. Очертани са аспектите на закономерните взаимовръзки между различните художествени превъплъщения на модерността, както и на техните специфични проявления в условията на различни обществено-политически режими. Изследването се отличава с изчерпателна фактология и компетентен социологически анализ на културните явления в Чехия.

Karel Teige, Jean-Louis Cohen, Irena Zantovska Murray, David Britt. *Modern Architecture in Czechoslovakia (Texts & Documents).* J. Paul Getty Trust Publications, 2001, 367 p.

Жан-Луи Коен е директор на Института по архитектура в Париж, професор в Сорбоната – Париж, VIII, и професор по история на архитектурата в Катедрата по изящни изкуства в университета в Ню Йорк. Ирена Зантовска Мюррей е директор на библиотеката по архитектура и изкуства в университета Макджил в Монреал. Дейвид Брит е известен като преводач на книги. Книгата включва основни текстове на Тайге като теоретик на модерната архитектура, в които утвърждава конструктивизма като основен стил на живота и на урбанистичното пространство. Приложени са автентични документи, илюстриращи неговите творчески търсения и проекти.

Магични огледала. Антология на чешкия поетизъм. Предговор и превод от чешки: Вътьо Раковски. Издателско ателие „Аб“, София, 2001, 193 стр.

Антологията включва основната част от текстовете на чешкото издание (*Magická zrcadla. Antologie poetismu. Praha, 1982*) и предлага за първи път на българския читател най-представителните лирически творби на поетизма, както и откъс от манифестите на Карел Тайге “Поетизмът” и на Витезслав Незвал “Афиш на поетизма”. Някои стихотворения на Ярослав Сайферт, Витезслав Незвал и Константин Бибъл в превод на Вътьо Раковски са печатани от първите български издания на тези поети. Освен тях в антологията са поместени ранни стихотворения на Франтишек Халас, Вилем Завада, Владимир Холан и др., които принадлежат към поетиката на това оригинално течение на чешкия авангардизъм.

Ангелина Недева